

З огляду на викладене, ВАКС не є особливим судом, бо не має повноважень, функцій та завдань, які б його вирізняли від інших судів України. Його створення прямо передбачено як Конституцією України, так і Законом України “Про судоустрій та статус суддів”. Він не є і надзвичайним судом, бо ієрархічно вбудований у систему судоустрою України.

ВАКС є за своєю природою спеціалізованою судовою установою, яка створена для розгляду спеціального переліку справ, що підвищує ефективність правосуддя за цими категоріями справ.

1. Висновок Венеціанської комісії щодо Антикорупційного суду (Opinion № 896, Strasbourg, 9 October 2017). URL : [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2017\)020-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2017)020-e)

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо початку роботи Вищого антикорупційного суду : Закон України від 18 верес. 2019 р. № 100-IX. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/100-20>

Калініченко Зоя Дмитрівна
доцент кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук

РОЗРОБКА ПРАВОВИХ МЕТОДІВ ЛІКВІДАЦІЇ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ, ЯК СКЛАДОВОЇ КОРУПЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Спеціалісти Українського центру економічних і політичних досліджень вважають, що в Україні в даний період сформувався не тільки тіньовий сектор в економіці, але й паралельна нелегальна влада, яка поступово почала дублювати найважливіші функції держави. За оцінками експертів, частка тіньової економіки в Україні становить 45-60 % від валового внутрішнього продукту [1].

Основною метою детінізації економіки України є створення необхідних умов для покращення інвестиційного клімату, зниження податкового та регулятивного тиску на підприємницьку діяльність, захист прав власності та трудових відносин. Проведені реформи також дадуть поштовх до забезпечення економічного розвитку, що за умов високих показників тіньової економіки є неможливим.

Економічна нерівність, глобалізація ринків, розвиток електронних та комунікаційних технологій створюють умови для поширення тіньових економічних відносин. Тінізація світової економіки негативно впливає на діє-

вість важелів управління національними економіками, дестабілізує світові економічні відносини. Поширення тіньової зайнятості та тінізація фінансових потоків, які визнано детермінантами тінізації світових економічних відносин, посилюють нерівність всередині країн та між ними. Масштаби тіньових фінансових потоків з України свідчать про наявність незадіяних інвестиційних ресурсів для національної економіки, які майже вдвічі перевищують обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну.

Тіньова економіка – складне соціально-економічне явище, наявне в будь-якій країні, хоча й створює загрозу національній безпеці. З метою пошуку шляхів детінізації фінансових потоків, легалізації ринку праці та детінізації земельних відносин необхідно надалі використовувати правові методи ліквідації тіньової економіки, як складової корупційної економіки України.

Слід вказати на розмаїтість причин зростання тіньового сектору у країнах, наприклад, у ЄС. Одночасно з кризовими негараздами та загально-визнаними чинниками - надмірним оподаткуванням, завеликим соціальним навантаженням і суспільною поблажливістю до несплати податків - у деяких країнах діють додаткові фактори. До таких можна зарахувати чималі непрямі податки, високий рівень безробіття, жорсткі ліберальні реформи, надзвичайний рівень корупції та глибоко вкорінену «культуру нелегальності»[2].

Нашій країні потрібне створення правового механізму боротьби з тіньовою економікою на шляху до вступу в Євросоюз.

Невиправдане збільшення масштабів державного втручання в економіку пов'язане з таким напрямком тінізації, як розподіл бюджетних фондів. У державах з перехідною економікою, до яких можна віднести і Україну, указаний зв'язок носить зворотний характер. Скорочення витрат держави призводить до росту «тіні». По оцінкам експертів, на кожний процентний пункт зниження долі бюджету у ВВП приходиться один процентний пункт росту тіньової економіки.

Виходячи з вищевказаного та підводячи підсумок рушійного впливу на економіку нашої держави, виділяємо такі напрями подолання тіньової економіки, які розділяємо на:

- правові: а) удосконалення та прийняття законодавчих і нормативних актів, положень щодо запобігання тінізації економіки та її впливу на соціально-економічний розвиток; б) об'єктивний моніторинг роботи підрозділів внутрішнього контролю для попередження необґрунтованого тиску на чесних і принципових працівників; в) запобігання торгівлі посадами та відомчими нагородами;

- економічні: а) розроблення економічних механізмів і важелів щодо стимулювання розвитку формальної економіки у межах чинного національного і міжнародного законодавства; б) ліквідація диспропорції в грошовому забезпеченні та привілеях працівників, які працюють на різних рівнях системи управління (центральний апарат і територіальні підрозділи) та іншим особовим складом; в) запровадження інноваційних технологій, що відповідають міжнародним вимогам;

- соціальні: а) виховання в населення, особливо в молоді, через ЗМІ, навчальні заклади різного рівня освітянської діяльності уваги до праці; б) отримання достойної легальної заробітної плати, сплати податків, що є основою вирішення багатьох суспільних соціально-економічних проблем).

Також вважаємо за потрібне вивчення позитивного зарубіжного досвіду антикорупційної діяльності інших країн, особливо ЄС; вивчення новітніх наукових вітчизняних і зарубіжних здобутків правоохоронних та контролюючих органів з метою їх подальшої реалізації в практичній діяльності.

Вирішення проблеми полягає в комплексному застосуванні різноманітних методів і засобів (правових, економічних, фінансових, соціальних, виховних). Це потребує організації та проведення численних досліджень з метою конкретних дієвих заходів щодо боротьби з вказаним негативним і небезпечним за своїми наслідками явищем.

Водночас відверто визнаємо, що робота із запобігання тіншовим схемам за підтримки європейських партнерів та вітчизняних правоохоронних та інших державних інституцій з досвідом фінансових розслідувань нагально потребують активного реформування. Уже функціонують Національна поліція та Національне антикорупційне бюро, реорганізуються судові та фіскальні органи, створюється інші антикорупційні органи. Передбачається суттєве оновлення особового складу за рахунок молодих фахівців, які вкрай потребують оволодіння сучасним інструментарієм виявлення та розкриття економічних злочинів з використанням правильно побудованих систем збирання та аналізу інформації про рух коштів, майна, людей.

Позитивний приклад основних принципів, механізмів та заходів детінізації національних економік є у країнах Європейського Союзу.

У Греції з метою детінізації економічної діяльності створено парламентський Комітет з питань фінансових кримінальних розслідувань, якому надано особливий статус і надзвичайні повноваження. Комітет може одержувати інформацію щодо стану та руху коштів на будь-яких рахунках осіб для виявлення й оцінювання будь-якої інформації фінансового та економічного характеру незалежно від умов банківської таємниці.

У Польщі наступні організації здійснюють боротьбу з відмиванням грошей та їх профілактику: Міністерство фінансів як головний орган фінансової інформації; Генеральна інспекція з фінансової інформації, заступник держсекретаря в Міністерстві фінансів отримує інформацію, зібрану установами, які зобов'язані в рамках боротьби з відмиванням грошей повідомляти про підозрілі операції після чого зобов'язаний повідомити виконанні своїх обов'язків перед прем'єр-міністром Польщі на щорічній основі. Основні функції Генеральної інспекції з фінансової інформації є наступні: дослідження підозрілих операцій; призупинення операцій і блокування банківських рахунків; розробка і передача документів у відповідні органи; ініціювання та проведення інших процедур запобігання використанню польської фінансової системи, яка спрямована на відмивання грошей; контроль за дотриманням Закону про бо-

ротьбу з відмиванням грошей.

Протягом останніх років Україна мала наблизити своє законодавство до законодавства ЄС у шести секторах: транспорт, соціальна політика, технічні бар'єри в торгівля, підприємницька діяльність та торгівля послугами, довкілля та діяльність компаній. Натомість у низці секторів прогрес виконання за останній рік взагалі відсутній. Слабке і довільне забезпечення законів і нормативних актів правовою санкцією стимулює тіньову економічну діяльність. Отримані висновки підкреслюють значення зміцнення державності і правових інститутів для обмеження як корупції, так і пов'язаної з нею тіньової економічної діяльності.

Успіх боротьби з тіньовою економікою та корупцією можливий лише за умови свідомої масової підтримки цієї боротьби в суспільстві, а це, у свою чергу, досяжно тільки при наявності високого рівня довіри громадян до державних інститутів влади і управління.

1. Стан корупції в Україні. Результати загальнонаціонального дослідження 2019 р. Режим доступу : <http://udscn.guds.gov.ua/lilcs/Dos 1/2.pdf>.

2. Воробей П.А. Кримінальна відповідальність за незаконну торговельну діяльність: монографія / за ред. В.К. Матвійчука. Київ: Укр. академія внутр. справ, 2018. 116 с.

3.. Хавронюк М.І. Науково-практичний коментар до Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції». К.: Атіка, 2011. с. 424.

Комих Наталія Григорівна

доцент кафедри гуманітарних дисциплін
та психології поліцейської діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат соціологічних наук

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ РАКУРСИ ФРЕЙМІНГУ КОРУПЦІЇ В МЕДІАПРОСТОРИ

Проблема корупції в українському суспільстві та шляхи її зниження є предметом аналітичних досліджень та постійного дискутування на науковому та публічному рівнях. Корупція є дисфункціональним соціальним явищем, а отже не втрачає актуальності для наукових розробок в рамках правничих наук, психології, економіки, політології, соціології. Одним з маркерів демократизації суспільства є зниження рівня корупції у всіх сферах суспільних відносин. Соціологи акцентують увагу на поясненні соціокультурних механізмів інституалізації корупційних практик, їх хабітуалізації, та легітимізації в повсякденних практиках українців. Неостанню роль в цьому процесі відіграють медіа, як потужний суб'єкт антикорупційної боротьби. Актуальність обраної теми обу-